

Jan Karel: Poválečný odsun Němců z Havlíčkovobrodsko 1945-1947.

Diplomová práce. Ústav historických věd Filosofické fakulty University Pardubice, Pardubice 2017.

Oponentský posudek

Tema odsunu Němců z Československa skýtá díky dosud nevyužitým pramenům stále nové možnosti výzkumu, a to zejména na regionální úrovni. Takovou cestu zvolil i Jan Karel, když se zaměřil na jeden z vnitřních národnostních ostrovů.

V úvodu jsou stanoveny cíle, nastíněno rozvržení práce a metody. Jsou uvedeny hlavní archivní zdroje, jimiž byly vedle Národního archivu Praha, Archivu bezpečnostních složek, Moravského zemského archivu v Brně a Archivu kanceláře prezidenta republiky také příslušné okresní archivy.

Dále autor podrobně zpracoval dosavadní stav bádání v otázce odsunu. Rozpaky trochu budí název kapitoly – Literární rešerše. Je věnována pozornost odborným institucím na české i německé straně a jejich rozdílnému přístupu k otázce odsunu. Dále jsou zhodnoceny klíčové práce odborné literatury, a to české i zahraniční. Pro úplnost připomínám, že Eva Hahnová je původem Češka a že u T. Babkové mohl autor vzít v úvahu i její kvalifikační práce na UPa.

Jedna obecnější kapitola ve zkratce popisuje konec války ve vytčené oblasti, práci retribučních soudů, „divoký“ odsun, nechvalně známou činnost Revolučních gard. Jádrem pak je věnováno internačním a sběrným střediskům pro české Němce. Autor uvádí obecnější členění těchto zařízení, hodnotí životní podmínky v nich, pravomoci úřadů, předpisy pro dozorce (místy až příliš podrobně převzato z pramenů – s. 29; je zde uveden jako zdroj řád z r. 1946 - čím se dozorcí řídili předtím?), domácí řád střediska. Otázkou je jeho dodržování, ale na to se autor zaměřil v jiné části práce. Dle pramenů je zde uveden podrobný popis táborů, budov, místností, jejich vybavení, provoz středisek, ostraha, pracovní činnost internovaných, stravování, zdravotní péče. Tímto způsobem jsou představena sběrná střediska v Bedřichově, Bartoušově a ve Štokách.

Další část je zaměřena na odsun Němců z Havlíčkovobrodsko. Opět jsou tu nastíněny obecné kořeny myšlenky na odsun, mezinárodní souvislosti atd. Chybí zde ovšem zmínka o tom, že ještě londýnská exilová vláda jednala o poválečném uspořádání s představiteli sudetoněmeckých demokratických emigrantů (W. Jaksch), ale představy se příliš různily. Autor se věnuje klasifikaci Němců s ohledem na budoucí odsun a uvádí vhodné jednotlivé příklady pro dokreslení, dále pak se zaměřuje na vlastní průběh odsunu, a to jednak v regionálním měřítku, jednak v celostátním pohledu.

Práci uzavírá shrnující závěr. V něm by ovšem mělo být poukázáno na celkové dobové souvislosti a příčiny odsunu, které vyplývaly z předválečných a válečných zkušeností s německými spoluobčany.

Formální náležitosti práce jsou až na drobnosti v pořádku. Např. pozn. 40 – název archivního fondu by měl být napoprvé vypsán celý, až poté se může užívat zkratka. U některých citací pramenů se zdá, že nejsou úplné – chybí např. datace dokumentů. To jsou ale výjimky. Na co navazuje pozn. 68? Místy text působí hodně popisně, ale není to bezúčelné. Některé tabulky a grafy by ovšem bylo vhodnější zařadit mezi přílohy. Na s. 51 jsou nesrovnalosti v datech, na s. 124 u obr. 7 – skutečně se novým osídlencům předávaly dekrety prezidenta republiky?

Písemný projev posluchače je až na drobnosti v pořádku. Autor by odbornou práci neměl psát v první osobě, místy se vyskytují chyby v interpunkci a další menší jazykové a slohové nedostatky, ale není jich mnoho.

Práci Jana Karla je třeba ocenit pro důslednou práci s různorodými prameny, přehlednost, podrobnost, promyšlenou stavbu a úspěšné využití srovnávací a statistické metody. Je významným příspěvkem k poznání poválečných dějin ČSR.

Cíl práce byl nesporně splněn, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení **výborně**.

Pardubice 11. května 2017

Tomáš Jiránek